
MŰFORDÍTÓI MŰHELY

JUNG KÁROLY
MŰFORDÍTÁSA

MÁRKÓ KIRÁLYFI
ÉS KESZEDZSI MUSZA

Szerb epikus ének

Borban mulat jó arbanasz Musza,
A korcsmában, Konstancinápolyban.
Midőn pedig részeggé lett bortul,
Részeg szókkal így szólott magához:
„Vón már annak kilenc esztendeje,
Hogy szolgálom a sztamboli császárt,
De nem kaptam paripát, se fegyvert,
Még dolmányt se, se újat, se régit;
Ámde mondom, bős hitemre mondom,
Mégfizetek a sík tengerparton,
Vesztetzár lesz minden kikötőjén,
Elzáratok oda minden ösvényt,
Rakatok a tengerpartra tornyot,
Torony köré horgos bitófákat,
Ott függnék majd papok s zarándokok!”
Részeg szóval a török mit szólott,
Azt józanon mind el is követte:
Eltávozott a sík tengerpartra,
Vesztetzárt vont minden kikötőre,
Elzárattott arra minden ösvényt,
Ahol vitték a császári kincset,
Minden évben háromszáz szekérnyit;
A sok kincset tőlük elorozta,
Rakatott a tengerpartra tornyot,
Torony köré horgos bitófákat,

A hodzsákat rájuk akasztotta.
Megunta a sok panaszt a császár,
Musza ellen Csuprilicsot küldte,
S a vezírral háromezer harcost.
Midőn értek a sík tengerpartra,
Musza bizony törbecsalta őket,
El is fogta vezír Csuprilicsot,
Két karját a hátára köttette,
Két lábát meg lova hasa alá,
És Sztambulba, a császárhoz küldte.
Császár küldött bajnokot keresni,
Számlálatlan kincseket ígérvé,
Ha ki tudná Muszát elveszejtni.
Ám ki elment a sík tengerpartra,
Vissza nem tért Konstancinápolyba.
A császárt ez igen bosszantotta,
Ám így szólott jó Csuprilics hodzsa:
„Fényes nagyúr, Sztambolnak császára,
Ha itt lenne hős királyfi Márkó,
Ő bíz tudná Muszát elveszejtni!”
Szúrós szemmel ránézett a császár,
A szemébül könnyűit ontotta:
„Csak ne is szólj, jó Csuprilics hodzsa!
Mért emlited most Márkó királyfit?
Hisz annak már csontja is kiszáradt:
Van már annak három esztendeje,
A tömlőcben, hogy vasra verettem,
Az ajtaját ki sem is nyitattam.”
Erre megint szóló Csuprilics hodzsa:
„Légy kegyelmes, jó nagyuram, császár!
Mit adnál te annak a vitéznek,
Aki Márkót élve idehozná?”
Válaszolt rá a császár legottan:
„Nyerne tőlem kilenc esztendőkre,
Vezírséget büszke Boszniában,
És nem kérnék adót, se harácsot.”
Talpra ugrott Csuprilics e szókra,
Kinyitatta a tömlőcöt nyomban,
S kivezette jó Márkó királyfit,
Bevezette a császárnak elébe:
Földig nőtt már haja a tömlőcben,

Fele kontya – fele takarója;
Körmei meg – jó lenne ekének;
Majd megölte a penészes tömlöc,
Fekete lett, mint a kémény torka.
Szólt a császár Márkó királyfihoz:
„Élsz-e még te, mondjad nekem, Márkó?”
„Élek, uram, ámde ném nagyon jól.”
Erre leült, és mondta a császár,
Hogy ellene Musza mit cselekszik;
Majd kérdezte jó királyfi Márkót:
„Van-e néked annyi bátorságod,
Hogy elmenjél a sík tengerparta,
Él elveszejtsd a Keszedzsi Muszát?
Kincsed annyi lesz, amennyit kívánsz.”
Így szólt erre jó Márkó királyfi:
„Istenuccse, jó nagyuram, császár!
Majd megölt már a penészes tömlöc,
Alig tud már a szemem is látni,
Nem Muszával mostan verekedni!
Hanem inkább tégy be egy korcsmába,
Hozass elém sok bort és pálinkát,
Azonkívül sok kövér ürühúst,
Meg kenyeret, sok fehér cipókat;
Hadd ülök ott néhány napon által,
Szólok én majd, lőn kedvem csatázni.”
Szólt a császár három beretvásnak:
Ez mosdatta, másik beretválta,
Amaz sorban körmeit levágta;
Elküldette egy új korcsmába,
És hozatott sok bort és pálinkát,
Azonkívül sok kövér ürühúst,
Meg kenyeret, sok fehér cipókat;
Márkó pihent három hónapokat,
Még egy kissé magát összeszedte.
Akkor megint így szólott a császár:
„Visszajött-e már a bátorságod?
Nem állhatom a sok panaszkodót,
A sok panaszt az átok Muszára.”
Így válaszolt Márkó a császárnak:
„Hozass ide száraz somfaágot,
Ki padláson száradt kilenc évig,

Hadd lássam csak, ugyan mire mennék.”
 Hoztak rögtön száraz somfaágot;
 Szorította Márkó jobb kezében,
 Repedt s törött a fa kétfelé is,
 Ámde abból egy csepp víz sem fakadt:
 „Istenemre, még nincs az ideje.”
 Márkó pihent teljes egy hónapig,
 Hogy erejét kissé visszanyerje.
 Midőn látta, hogy kész verekedni,
 Újra kért egy száraz somfaágot.
 Legott hoztak száraz somfaágot,
 Szorította Márkó jobb kezében,
 Repedt, törött a fa háromfelé,
 És belőle két csepp víz kicsordult.
 Márkó így szólt ekkor a császárnak:
 „Ím az idő, császár, verekedni.”
 Elment Márkó a fegyverkovácshoz:
 „Készíts szablyát, nekem, Novák kovács,
 Készíts olyant, mint még soha nem volt!”
 Adott néki harminc jó dukátot,
 Vissza is tért az új korcsomába,
 Borozgatott pár napokon által,
 Aztán elment a fegyverkovácshoz:
 „Novák mester, kész-e már a szablya?”
 Hozta mester a kész fényes szablyát.
 Megkérdezte jó királyfi Márkó:
 „Jó a penge, szóljál, Novák mester?”
 Felelt Novák halk szóval Márkónak:
 „Ím a szablya, amott meg az üllő,
 Tegyél próbát, hogy milyen a penge!”
 Jobb kezével lesújt a szablyával
 Az üllőre Márkó azon nyomban,
 Közepéig átvágta a penge,
 S megkérdezte jó Novák mestertől:
 „Novák mester, istenemre kérdem,
 Készítetted valaha is jobbat?”
 Felelt néki Novák fegyverkovács:
 „Istenemre, halld, Márkó királyfi,
 Készítettem egyet ennél jobbat,
 Jobbat ennél, egy jobb daliának:
 Mikor Musza, lenn a tengerparton,

A szablyával az üllőre rásújt,
A szablyával, amit én csináltam,
Kettéválik az üllő s a tőke.”
Feldühödött e szavakra Márkó,
Majd így szólott a fegyverkovácshoz:
„Tartsd a kezed, mondom, Novák mester,
Tartsd a kezed, hadd fizessek néked!”
Csalatkozott, mint kit kígyó mart meg,
Csalatkozott, jobb kezét tartotta,
Kapta szablyát jó királyfi Márkó,
Kovács karját vállból lemetszette:
„Nohát halljad, Novák fegyverkovács,
Nem kalapálsz jobbat, se rosszabbat;
Adok néked száz aranydukátot,
Életedben legyen miből élned.”
Hagyott néki száz aranydukátot,
Felnyergette Sarác hátsólovát,
Ellovagolt a sík tengerpartra;
Ott bolyongott, s Muszát tudakolta.
Egy reggelen jó hajnalra ébredt,
Kacsaniki mogorva szorosban,
Nicsak, ott van, lám, Keszedzsi Musza,
Szép pej lován kényelmesen ülve,
Buzogányát égbe hajigálja,
A kezével kapja el hulltában.
Mikor egymás közelébe értek,
Így szóló Márkó Keszedzsi Muszához:
„Deli Musza, térj ki az utamból,
Avagy térj ki, avagy fejet hajtsál!”
Felelt is rá jó arbanasz Musza:
„Eredj, Márkó, kár itt kötekedned,
Avagy gyere, borban hogy mulassunk;
Mert én bizony neked ki nem térek,
Akkor se, ha anyád királyné volt,
És szült téged fényes palotában,
És betakart selyemtakaróval,
És átkötött aranyos szalaggal,
És etetett mézzel és cukorral;
Engem meg szült dühös albán asszony,
Birkák között, jéghideg kőpárnán,
És betakart fekete kendőbe,

És átkötött zöld szederindával,
És etetett zabkása gancával;
És még gyakran arra felesketett,
Senki elől soha ki ne térjek.”
Midón hallá a prilepi Márkó,
Lebuktatta öklelő kopjáját
Sarác lova füle közt legottan,
Deli Musza mellének szegezve;
Ámde Musza súlyos buzogánya
Eltéríté az öklelő kopját,
Nosza, kapta a maga kopjáját,
Nekirontott Márkó királyfinak;
Márkó erre kapta buzogányát,
És a kopját három részre zúzta.
Szablyát rántott két vitéz dalia,
Nekirontott iziben egymásnak:
Szablya villant Márkónak kezében,
Ámde röppent Musza buzogánya,
És a pengét három részre zúzta.
Kapta Musza a maga szablyáját,
Rárontani jó Márkóra készült,
Ámde röppent Márkó buzogánya,
S tört a penge ki markolatából.
Előkapta tollas buzogányát
Két dalia aprítani egymást;
A vastollak csak letöredeztek,
El is dobta mindkettő a fegyvert.
Leszállottak jó lovak hátáról,
Pusztá kézzel indultak egymásnak,
És a fűben keltek nagy birokra.
Ketten hősök keltek nagy birokra,
Deli Musza meg királyfi Márkó,
De nem tudta Márkót leteperni,
De Musza is meg nem tántorodott.
Így küzdöttek nyári nap deléig;
Musza testét fehér habok verték,
Királyfiét fehér meg piros hab.
Meg is szólalt jó Keszedzsi Musza:
„Ugyan, Márkó, leteperni nem tudsz!”
Új erővel rontott neki Márkó,
Ámde tenni most sem tudott semmit;

De nekiment jó Keszedzsi Musza,
A királyfit zöld fűbe teperte,
Leteperte, s ráült a mellére.
De fölajdult király fia, Márkó:
„Hol vagy máma, kedves húgom, tündér?
Hol vagy máma? Sehol sem talállak!
Vajon egykor hamis esküt tettél:
Akárhol is bajban ha találnál,
Megsegítesz engem minden bajban?”
Meg is szólalt tündér a felhőkből:
„Mit csináltál, jó testvérem, Márkó!
Hányszor mondtam néked, szerencsétlen,
Nem jó néked mindig kötekedned?
Szégyen ketten egy ellen indulni;
Hol rejtőzik titkos mérgeskígyód?”
Föltekintett Musza a felhőkbe,
Tündér hangja ugyan honnan hallik;
Márkó legott rántja titkos kését,
Belevágta Keszedzsi Muszába,
És fölvágt a korcától torkáig;
Musza teste úgy ránehezedett,
Hogy kimászni alig tudott Márkó.
Ámde alighogy kimászott Márkó,
Lám, Muszának három hős szíve van,
Egy más alatt három sor bordája;
Egyik szíve immár elfáradott,
Másik szíve sebesen dobogott,
Harmadikon mérgeskígyó alszik.
Felébredett lám a gyepen felugrott;
S halott Musza a gyepen felugrott;
Kígyó szólott Márkóhoz imígyen:
„Adjál hálát istenednek, Márkó,
Hogy nem voltam addig éber én is,
Amíg Musza élete virágzott –
Mert különben nyomorúság lennél!”
Midőn látta király fia, Márkó,
Fehér arcán könnyűit hullatta,
„Jaj énnékem, kegyelmes istenem,
Ím megöltem a nálamnál jobbat!”
Fejét vette akkor ő Muszának,
S beledobta zabostarisznyába,

El is vitte Konstancinápolyba,
Majd vetette császárnak elébe,
Talpra ugrott császár félelmében;
„Ne félj semmit, császári nagyuram!
Hogy fogadnád Muszát életében,
Holt fejtől hogyha így megrettensz?”
Kapott Márkó három szekér kincset,
Ellovagolt Prilep városába,
Musza maradt Kacsanik vidékén.



Hangya András: Kerthelyiség, olaj, 1981, részlet